

Eeva Manninen

ft, TtM-opiskelija
eevamarja.manninen@gmail.com

Juho Korpi

kehittämisasiantuntija, Suomen Fysioterapeutit ry
juho.korpi@suomenfysioterapeutit.fi

Jäsenkysely:

Kuntoutus jää hoitotyön varjoon

Yli kolmasosa fysioterapeuteista joutuu tekemään hoitotyötä. Hoitotehtäviin osallistumisen muodot vaihtelevat satunnaisesta auttamisesta täysipäiväiseen hoitotyöhön. Paine hoitotyön tekemiselle on viime vuosina kasvanut hoitajapulan vuoksi.

ADOBESTOCK/ZINKEVYCH

Hoitoalan henkilöstöväjettä on pyritty paikkaamaan käyttämällä fysioterapeutteja hoitotyöhön. Moniammatillinen yhteistyö on paikoin vaihtunut avustaviin hoitotehtäviin ”kaikkien kuuluu tehdä kaikkea” -saatesanojen siivittämänä.

Toimivassa moniammatillisessa yhteistyössä oman asiantuntijuuden tunnistaminen ja selkeä työnjako osapuolten välillä on tärkeää, jotta resurssit kohdennetaan oikein ja vältetään päällekkäiseltä työltä (1). Parhaan tuloksen saavuttamiseksi kaikilla tulee olla mahdollisuus keskittyä omaa ydinosaa vastaaviin tehtäviin.

Hoitotyön teettäminen fysioterapeuteilla on yleistä

Suomen Fysioterapeutit ry toteutti kesäkuussa 2022 jäsenkyselyn, jossa selvitettiin hoitotyön teettämistä fysioterapeuteilla. Kyselyyn vastasi 321 jäsentä, joista 64 prosenttia työskentelee julkisella ja 26 prosenttia yksityisellä sektorilla. Seitsemän prosenttia vastaajista ei halunnut kertoa työpaikkaansa.

Vastaajista 36 prosenttia työskentelee yksikössä, jossa käytetään fysioterapeutteja hoitotyöhön. Vain kahdeksan prosenttia vastaajista kertoo, että hoitotyön tekemisestä on sovittu työ- tai työehtosopimuksessa (kuvio 1).

Kolmannes hoitotyötä tekevästä joutuu hoitotyöhön satunnaisesti ja 39 prosenttia jatkuvasti. Enemmistöllä vastaajista (43 %) hoitotyöhön kuuluu alle neljännes työajasta, mutta pienellä osalla (8 %) se vie yli 75 prosenttia työajasta.

Yhtenäistä vastauksille on, että fysioterapeuttien paine osallistua hoitotehtäviin tai paikata hoitajien kotikäyntejä kasvaa hoitajien ollessa vajaamiehyksellä. Yleisin ongelma on se, että fysioterapialle ei jää aikaa ja asiakkaiden saama kuntoutus kärsii.

Jatkuva hoitotyö on yleistä yksityisellä sektorilla

Suuraluejaon perusteella tarkasteltuna hoitotyön teettäminen fysioterapeuteilla on yleisintä Uudenmaan alueella (42 %). Vähiten hoitotyöhön joudutaan muualla Etelä-Suomessa (28 %). Länsi-Suomessa hoitotyöhön osallistuu 38 prosenttia ja Pohjois- ja Itä-Suomessa 35 prosenttia vastaajista.

Pohjois- ja Itä-Suomessa sekä Länsi-Suomessa hoitotyön teettäminen fysioterapeuteilla on suurimmalla osalla jatkuvaa. Suomen eteläosissa hoitotyöt toistuvat yleensä satunnaisesti (kuvio 2). Kaikilla suuralueilla hoitotyöhön kuuluu tavallisimmin alle puolet työajasta, mutta Pohjois- ja Itä-Suomessa on selvästi muita alueita yleisempää (21 %), että hoitotyö vie yli 75 prosenttia työajasta.

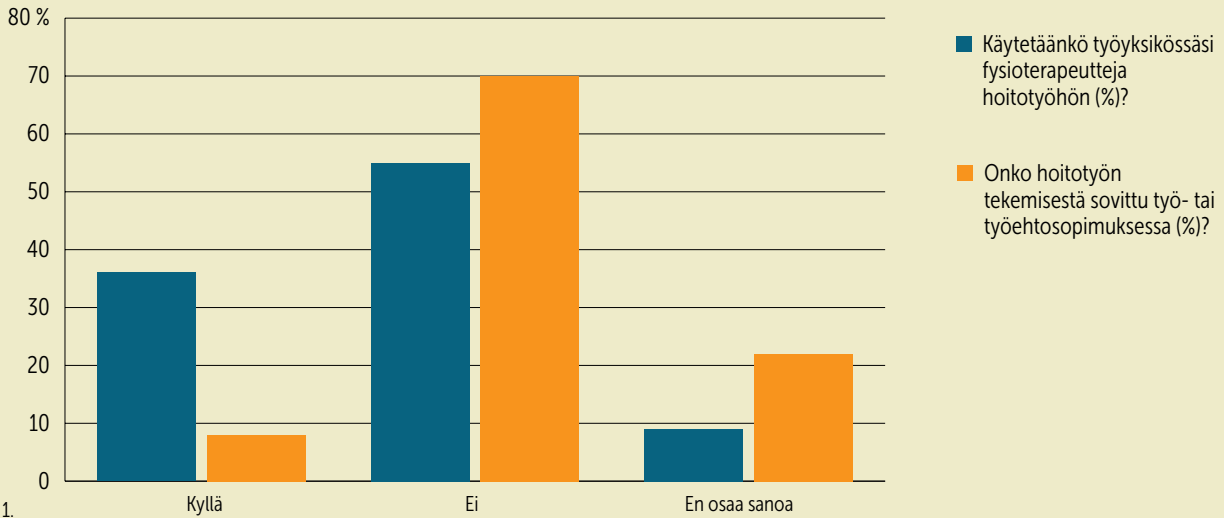
Fysioterapeutteja käytetään hoitotyössä sekä yksityisellä (36 %) että julkisella (34 %) sektorilla. Yksityisellä sektorilla hoitotyöstä on sovittu työ- tai työehtosopimuksessa 15 prosentin kohdalla. Julkisella sektorilla vastaava lukema on vain neljä prosenttia, vaikka julkisen sektorin yleissitova työehtosopimus mahdollistaa tilapäisen siirtämisen muihin tehtäviin, joita voidaan pitää sopivina huomioiden koulutus ja työkokemus (2). Asiaan vaikuttaa liittyvän paljon epäselvyyksiä.

Julkisella sektorilla hoitotyö on joka toisella vastaajalla satunnaista ja vie alle neljänneksen työajasta. Yksityisellä sektorilla hoitotyön teettäminen on yleensä jatkuvaa (67 %) ja huomattavalla osalla (41 %) siihen kuuluu yli puolet työajasta (kuvio 3). Järjestöissä ja säätiöissä hoitotyön teettäminen fysioterapeuteilla näyttää olevan yksityistä ja julkista sektoria yleisempää, mutta vastaajamäärä on kolmannen sektorin osalta pieni.

Kokemattomimmat työntekijät joutuvat hoitotyöhön

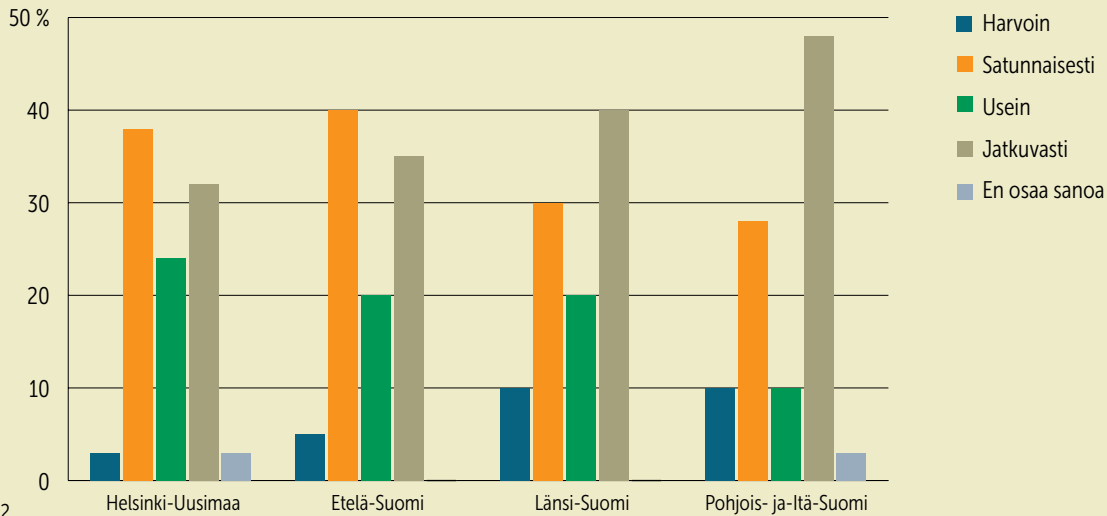
Hoitotyön teettäminen vaikuttaa olevan yleisempää fysioterapeuteilla, jotka ovat työuransa alussa. Alle vuoden työkokemusta omaavista fysioterapeuteista 66 prosenttia työskentelee yksikössä, jossa fysioterapeutteja käytetään hoitotyöhön. ▶

Fysioterapeutit hoitotyössä

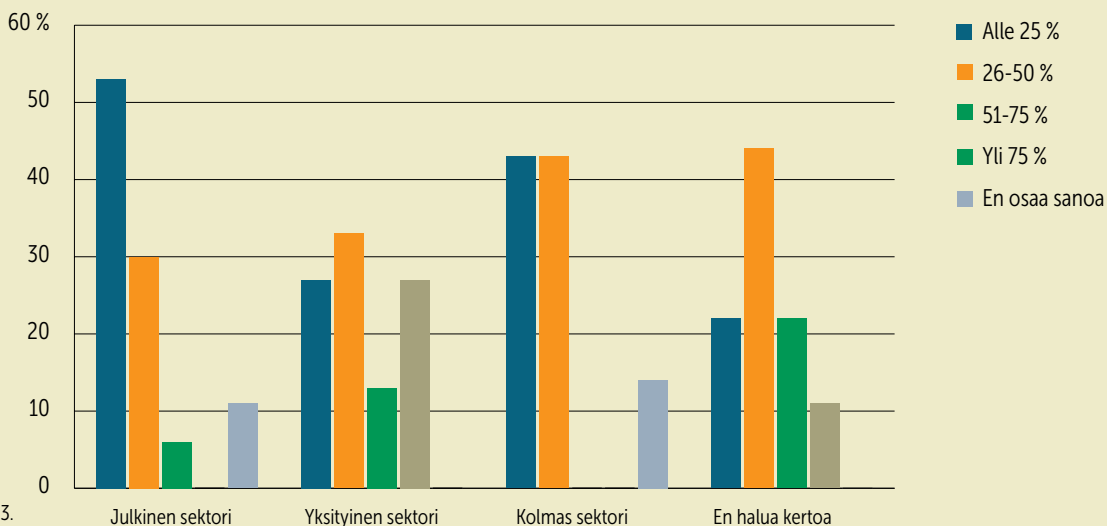
Kuvio 1.

Kuinka usein hoitotyöhön joudutaan?

Kuvio 2.

Kuinka suuri osa työajasta hoitotyöhön kuluu?

Kuvio 3.

Lähes joka viidennen vastavalmistuneen kohdalla hoitotyöstä on myös sovittu työ- tai työehtosopimuksessa. Yli kymmenen vuotta fysioterapeutteina työskennelleiden joukossa hoitotyöhön joutuminen oli vähäisintä (23 %) ja kolmella neljästä hoitotyöstä ei ole kirjallisesti sovittu.

Hoitotyöhön osallistumisen kirjavat käytännöt

Jäsenkyselyn avoimissa vastauksissa nousee esille hyvin vaihtelevia käytäntöjä hoitotyön teettämisestä fysioterapeuteilla (kuvio 4). Vain pieni osa avoimen vastauksen antaneista kertoo, että fysioterapeutin ei odoteta tekevän hoitotyötä tai että he ovat kieltäytyneet siitä.

Fysioterapeuteille on tyyppillistä auttaa hoitajia asiakkaan perustoimissa, kuten aamutoimissa, suihku- ja wc-käynneillä tai siirtymisissä. Tämä voi tapahtua satunnaisena kiireapuna tai vapaaehtoisesti terapialanteen yhteydessä.

Osa vastaajista kertoo, että fysioterapeutin odotetaan auttavan hoitotyössä toistuvasti. Monessa työyksikössä fysioterapeutin osallistuminen aamutoimiin on säännöllinen käytäntö, jonka jälkeen fysioterapeutti palaa omiin työtehtäviinsä.

Useissa työyksiköissä fysioterapeutit rinnastetaan hoitajiin vanhuspalvelulain (3) henkilöstömitoituksen virheellisen tulkinnan vuoksi. Henkilöstömitoituksen tulkinta ”hoitajamitoitukseksi” johtaa siihen, että kaikkien mitoitukseen kuuluvien oletetaan osallistuvan hoitotyöhön:

”Tilanne on haastava, hoitajat ovat väsyneitä ja se että kun ft lasketaan mitoitukseen, ymmärrän hyvin miksi kokevat, että vien yhden hoitajan käsiparin.”

Myös kotihoidon yksiköissä on tavallista, että fysioterapeutin kotikäyntiin lisätään hoidollisia tehtäviä, jotta hoitajan kotikäyntiä ei tarvitse toteuttaa. Lääkkeiden antoa fysioterapeutit eivät tee, elleivät ole käyneet sitä varten koulutusta.

Moninaiset ongelmat

Yhtenäistä vastauksille on, että fysioterapeuttien paine osallistua hoitotehtäviin tai paikata hoitajien kotikäyntejä kasvaa hoitajien ollessa vajaamiehityksellä. Tilanne aiheuttaa arjessa useita ongelmia. Yleisin on se, että fysioterapialle ei jää aikaa ja asiakkaiden saama kuntoutus kärsii.

Moni vastaaja kertoo myös kokevansa epävarmuutta ja motivaation puutetta joutuessaan tekemään työtehtäviä, jotka ovat oman koulutustaustan ja ammatti-

osaamisen ulkopuolella. Osalla vastaajista on myös huoli hoitotyön laadusta ja potilasturvallisuudesta, etenkin jos fysioterapeutti joutuu toteuttamaan hoitotyötä ilman pätevän hoitajan läsnäoloa.

Hoitajavaje vaikuttaa fysioterapeuttien työhön myös silloin, kun he eivät itse joudu hoitotyöhön. Terapiatilanteet viivästyvät, kun perushoitoa ei ehditä kiireen vuoksi toteuttamaan, tai osa terapia-ajasta kuluu asiakkaan perustoimien avustamisessa. Kuntouttava hoitotyö jää vastausten perusteella hyvin vähäiseksi tai jopa kokonaan vain fysioterapeutin vastuulle:

”Kuntouttava hoitotyö ja fysioterapia menneet joillain osastoilla vissiin sekaisin.”

Hoitajilla ei myöskään ole aikaa asiakkaan itsenäisyttä tukevan perusliikkumisen tai fysioterapeutin ohjaamien harjoitussuunnitelmien toteutukseen. Kuntouttavan hoitotyön puuttuessa

asiakkaiden kuntoutuminen viivästyy tai hiipuu ja fysioterapeutit kokevat työpanoksensa valuvan hukkaan.

Hoitajavajeen seurauksena moni vastaaja kertoo työpaikan ilmapiirin huonontuneen. Lisäksi moni tuo esille asiakkaiden kärsivän hoitajavajeesta runsaan makuutuksen ja kiireisten kohtaamisten vuoksi.

Työnkuvan epäselvyys nähdään keskeisenä ongelmana tilanteen taustalla. Jos fysioterapeutin työnkuva ei ole tarkasti määritelty ja koko työyhteisölle selkeä, hoitajat ja esihenkilöt olettavat fysioterapeutin tekevän

hoitotyötä, eivätkä he välttämättä tiedosta fysioterapeutin ydinosamisalueita.

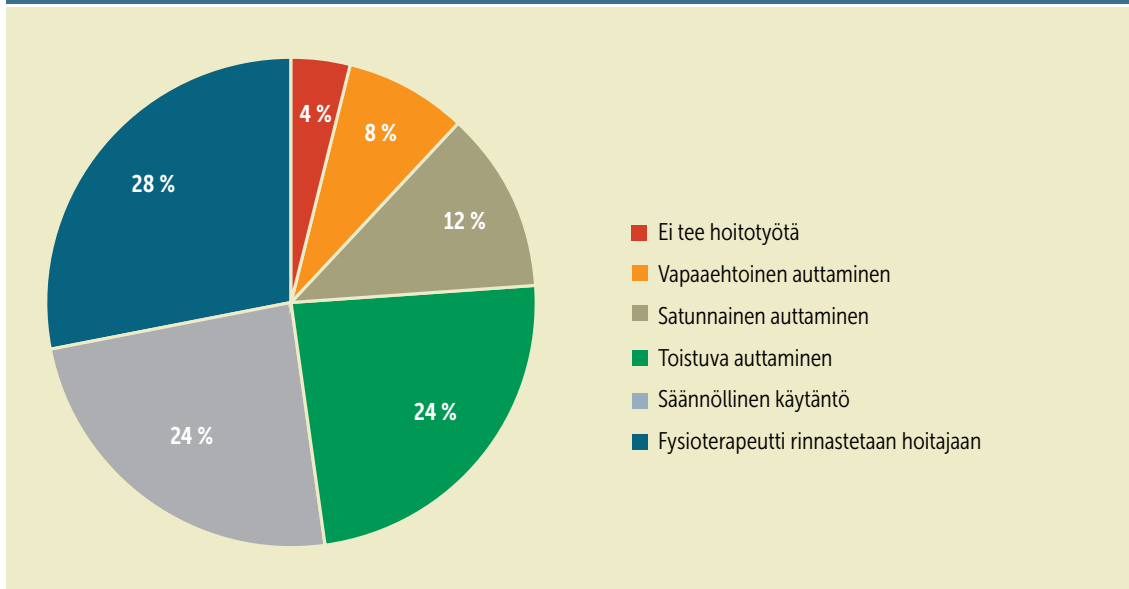
Fysioterapeutti voi itse joutua toistuvasti selittämään ammattirooliaan, mikä aiheuttaa usein eripuraa työyksikössä. Tämä on tyyppillistä etenkin yksiköissä, joissa on vain yksi fysioterapeutin toimi. Useamman fysioterapeutin yksikössä fysioterapeuttien yhtenäinen linja koetaan tärkeäksi.

Vastaajilla, joiden työnkuva on selkeästi määritelty ja tuotu myös työyhteisön tietoon, on hyviä kokemuksia oman työnsä toteuttamisesta. Vastausten perusteella on valitettavan yleistä, että hoitotyöstä ei ole mainittu työpaikkailmoituksessa mutta se on muodostanut ison osan käytännön työstä. Jos hoitotyön tekemisestä on sovittu heti työsuhteen alussa, se on ollut helpompi hyväksyä.

Psyykinen kuormitus lisääntynyt

Moni fysioterapeutti kokee, että hoitotyöhön osallistuminen tai siihen kohdistuva paine lisää työn psyykkistä kuormittavuutta. Fysioterapeuteilla on jatkuva kiire ja kuntoutus jää usein toteutumatta. Huoli siitä, että ▶

Hoitotyön tekemisen muodot

Kuvio 4.

joutuu tekemään itselle vieraita työtehtäviä oman työn kustannuksella, on suuri:

”Pelko, että saanko tehdä omia hommia, on tehnyt työnteosta raskaampaa.”

Oman työnkuvan toistuva perustelu ja sen aiheuttama närkästys hoitajissa kuormittaa fysioterapeutteja. Toistuvien hoitotyötehtävien ja omasta työstä tinkimisen seurauksena monet fysioterapeutit kokevat, että heidän ammattirooliaan ja työpanostaan ei arvosteta:

”Omalla kohdalla olen huomannut, että työmotivaationi on selvästi heikentynyt, sillä onhan se aika suora osoitus fysioterapeutin työn arvostuksen tasosta työpaikalla, että fysioterapeutti voidaan toistuvasti siirtää toisiin tehtäviin.”

Ei pelkästään huonoja kokemuksia

Vastauksissa nousee esille myös hyviä kokemuksia kuntoutuksen ja hoitotyön yhdistämisestä. Hoitotilanteet nähdään hyvinä tilanteina arvioida asiakkaan toimintakykyä arjen toiminnoissa.

Hoitotoimenpiteiden aikana asiakasta voidaan ohjata hänen voimavarojaan hyödyntäen sekä opastaa hoitajia työergonomian ja potilassiirtojen suhteen. Osa vastaajista kertoo, että hoitajan työparina toimiminen on mielekästä molempien toimiessa oman ammattitaitonsa kautta ja toistensa osaamista täydentäen.

Moniammatillinen tiimityöskentely nähdään laadukkaana hoito- ja kuntoutustyön takeena erityisesti silloin, kun eri ammattilaisten osaaminen tuodaan yhteen asiakkaan kokonaistilanteen edistämiseksi. Tämä edellyttää eri alojen sujuvaa yhteistyötä, mutta työtehtävien sekoittamista ei tulisi tapahtua.

Fysioterapeutit kokevat oman työnsä merkitykselliseksi, kun kuntoutuksen myötä asiakkaan toimintakyky kohenee ja fysioterapeutilla on terapian aikana mahdollisuus kohdata asiakas kiireettömästi.

Avoimissa vastauksissa korostuu, että fysioterapiaa ei haluta nostaa hoitotyön yläpuolelle. Rajanveto hoitotyön ja kuntouttavan työn välillä nähdään ajoittain häilyvänä, sillä fysioterapeutilla on paljon annettavaa hoitotilanteisiin kuntoutuksen näkökulmasta.

Hoitotyöhön liittyvät näkemykset jakautuvat: osa vastaajista linjaa, että fysioterapeutin ei pitäisi tehdä hoitotyötä lainkaan, kun taas osa kokee kuntouttavan hoitotyön kuuluvan fysioterapeutin toimenkuvaan ja myös satunnaisen hoitotyössä avustamisen olevan hyväksyttävää. Fysioterapeutit ovat kuitenkin yksimielisiä siitä, että fysioterapeuttien työpanoksella ei tule paikata hoitajapulaa:

”Teemme yhteistä työtä asiakkaiden/potilaiden eteen eri painopistein eikä toisen ammattiryhmän erityisosaamista voida korvata toisella.”

Työnkuvan epäselvyys nähdään keskeisenä ongelmana tilanteen taustalla.

Miksi hoitotyöhön joudutaan?

Hoitotyön teettäminen fysioterapeuteilla ei ole uusi ilmiö, mutta se on yleistynyt viime vuosina hoitajavajeen vuoksi. Ajatuksena saattaa olla fysioterapeutin ammattitaidon tuominen mukaan hoitotilanteisiin, mutta käytännössä toteutus on kiireen ja fysioterapeutin roolin epäselvyyden vuoksi yleensä perushoitotyötä ilman kuntoutuksellista tavoitetta.

Jäsenkyselyn tuloksista nousee huoli etenkin vastavalmistuneiden fysioterapeuttien asemasta työyksiköissä. Kaksi kolmasosaa alle vuoden työskennelleistä joutuu tekemään hoitotyötä.

Vähän työkokemusta omaavalle fysioterapeutille työnkuvan rajaaminen voi painostuksen alla olla erityisen haastavaa. Tämä voi heikentää ikääntyneiden palveluiden vetovoimaa ja vaikeuttaa kuntoutushenkilöstön saatavuutta väestön ikääntyessä.

Muutosta kaivataan

Valtaosa (87 %) vastaajista on sitä mieltä, että hoitotyön teettäminen fysioterapeuteilla ei ole tarkoituksenmukaista. Lähes yhtä suuri osa (82 %) toivoo liiton aktiivisesti ilmoittavan työnantajille, että fysioterapeutin ei kuulu tehdä hoitotyötä.

Fysioterapeutin työnkuvan määrittäminen työpaikoilla on ensisijainen keino vaikuttaa tilanteeseen. Fysioterapeutti on kuntoutuksen asiantuntija, jonka ydinosaamista ovat näyttöön perustuva toimintakyvyn ja liikkumisen arviointi sekä terveyden biopsykososiaalinen edistäminen.

Kuntoutuksen merkityksen korostaminen on niin ikään välttämätöntä, jotta työyhteisö tunnistaa fysioterapeutin työpanoksen arvon ja kaikki ammattiryhmät sitoutuvat kuntouttavaan työtoteeseen. Esihenkilöiden rooli kuntoutuksen tukemisessa ja fysioterapeutin osaamisen tarkoituksenmukaisessa hyödyntämisessä on erityisen merkittävä.

”Sekä hoitajien että fysioterapeuttien ammattitaitoa kunnioitetaan parhaiten silloin, kun rooleja ei sekoiteta.”

Näin kiteyttää osuvasti yksi vastaajista. Hoitajapulan paikkaaminen fysioterapeuttien työpanoksella on kuin hölmöläisten peiton tekoa – hoitotyöhön laitettu resurssi on pois kuntoutuksesta, mikä johtaa entistä huonokuntoisempiin ja pitkäkestoista osastohoitoa vaativiin asiakkaisiin. Puhumattakaan asiakkaan toimintakyvystä, itsenäisyydestä ja elämänlaadusta, joka kuitenkin on koko palvelujärjestelmän keskiössä.

Onnistunut kuntoutuminen – ja myös hyvä työympäristö – edellyttää hoito- ja kuntoutusalan yhteistyötä. ■

Lähteet

- (1) Sandström S, Keiski-Turunen A, Hassila L ym.: Moniammatillinen yhteistyö sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten kuvaamana. ePooki 44/2018.
- (2) Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus 2020–2021, luku 1, 10 §, 1 mom.
- (3) Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012), 20 §

SUMMARY

Member survey: Physiotherapists' work input shouldn't be used to cover for the shortage of nurses

According to the member survey, 36 per cent of physiotherapists do nursing work. Physiotherapists who have worked for less than a year (66%) most often end up doing nursing work. Having physiotherapists do nursing work is equally common in the private and public sectors, but in the private sector nursing work occurs continuously more often.

Physiotherapists are used for nursing work due to a shortage of nurses. Physiotherapists assist nurses in basic care as peak-period help or as a regular practice. Equating physiotherapists with nurses is also common.

Having physiotherapists do nursing work causes a lot of mental stress for physiotherapists. Physiotherapists have to compromise on their own work because of nursing work, and the rehabilitation received by clients suffers. Doing other people's tasks and constantly justifying their own professional image are also stressful. More specific definition of the job description and clarifying the meaning of rehabilitation are seen as the primary means of influencing the situation. ■

For more information

Eeva Manninen

PT, Student of the Master's Degree Programme in Physiotherapy
eevamarie.manninen@gmail.com